

Posudek diplomové práce Jakuba Fráni *Romány o umění čtyřicátých let 20. století a jejich postavy*

Posudek oponenta, ÚČLK FF UK v Praze, obor Komparatistika

Jakub Fráňa se ve své diplomové práci zaměřil na dva významné „romány umělce“ 20. století: *Doktora Fausta* od Thomase Manna a Hesseho *Hru se skleněnými perlami*. V centru jeho pozornosti je především postava umělce, jakkoli má v každém z obou románů specifickou podobu. Jakub Fráňa se snaží své interpretace zakotvit do vícero aktuálních teoretických rámců a současně setrvale odkazuje k dalším literárním i jiným textům a ke kulturnímu kontextu západní vzdělanosti. Zabývá se nejprve vymezením postavy, zejména v souvislostech hodnotových a etických rámců; poté se přesouvá ke kulturnímu kontextu postav románů i ke kontextu doby vzniku románů doby krizové, kterou oba texty reflektují; a konečně ve třetím kroku přistupuje k (sebe)reflexivitě postavy umělce s využitím některých kulturně významných konceptů, jako je např. ironie. Celou diplomovou prací prolíná zřetel ke hře, a zejména k hudbě. Ucelenější analýzy a interpretace obou románů obsahují především druhá a třetí část textu.

Je nutno vytknout před závorku, že diplomová práce neobvyklého rozsahu (takřka 200 normostran) i obsahově šíře zahrnuje podivuhodné množství referencí, dílčích nápadů a postřehů. Obdivuhodná je šíře prostudované literatury a rozhled po evropské, zejména německojazyčné literatuře i po sekundární literatuře k oběma dílům a autorům, jakož i po literatuře teoretické, a to nejen literárněvědné. Taktéž schopnost myslet v různorodých typech souvislostí i v drobných, ale podstatných detailech. Tato velkorysost koncepce, četnost nápadů i zdrojů je však vykoupena určitou nepřehledností, letmostí zmínek i značným množstvím editorských a jazykových nedostatků. Práce tedy prokazuje neobyčejný potenciál diplomanta, který by opravdu neměl být promarněn; její výsledná podoba současně staví posuzovatele do složité situace, jakým kritériím dát přednost: zda zohlednit v první řadě zjevné enormní úsilí do práce vložené a potenciál autora, anebo se orientovat spíše podle výsledku, který byl předložen a má zjevné nedostatky. Tyto nedostatky je každopádně nejprve třeba více přiblížit:

1. Vymezení tématu a otázek: Pomíjím teď název práce, v němž měly zaznít tituly dvou studovaných románů. Z textu není zcela zřejmé, co má být cílem zkoumání, zda teoretické pojednání o sledovaných fenoménech, pojednání o románech umělce obecně, anebo analýza a interpretace Mannova a Hesseho románu. Z celku práce nakonec vyplývá, že platí to poslední, nicméně v první části máme spíše dojem, že jde o představení teorií postavy, které Jakub Fráňa považuje za relevantní; podobně působí i začátek druhé kapitoly, zaměřený na obecná vymezení pojmu „kultura“. Je zjevné, že tyto problémy se studovanými romány souvisejí a jsou i propedeutikou terminologické výbavy k jejich rozboru, nicméně toto kolísání vyvolává značnou nejistotu ohledně hlavního výkladového oblouku práce. Ani centrální teorie, jako je například analýza étosu a hodnotových

rámci postavy u Liesbeth Korthals Altes, navíc není jednoznačným praktickým způsobem využita a její přiblížení zhodnoceno v interpretacích. Je zkrátka zjevné, že méně by bylo více.

2. S tím úzce souvisí nutnost sklenout v práci právě onen argumentační oblouk, vytvořit hlavní výkladový „proud“ či „tah“, takže čtenář v každém momentu výkladu tuší, jak předchozí souvisí s aktuálně čteným a může anticipovat, co bude následovat, a vědění se postupně kumuluje. Jak bylo řečeno, diplomová práce Jakuba Fráni obsahuje neobyčejné množství skvělých postřehů týkajících se úzce i volněji obou románů, erudovanost autora je udivující. Přesto výsledek nepůsobí uspokojivým dojmem, což je škoda. Řešení by mohlo být dvojí: buď použít Occamovu břitvu a z textu doslova „vyřezat“ (omlouvám se za sugestivní obraz) zřetelnou argumentaci, nebo naopak všechny zmínky, poukazy a reference rozvést a vytvořit text ještě výrazně rozsáhlejší; vzhledem k žánru diplomové práce je zřejmé, že jako vhodnější by se jevila cesta první.

3. Podobný princip platí pro zacházení se sekundární literaturou: její šíře je impozantní a seznam primární i sekundární literatury neobyčejně rozsáhlý. V této podobě práce je to však spíše ke škodě věci, protože nové odkazy na literaturu často přibývají, aniž by byly dostatečně rozvedeny, a hlavně zasazeny do onoho hlavního proudu argumentace. Jakub Fráňa představuje svou sečtělost až spektakulárním způsobem, avšak někdy se jedná spíše o poznámky k četbě, které jsou pro výklad zbytné. Tím nemá být řečeno, že nejsou zajímavé a že dění v masivním poznámkovém aparátu nemá svou hodnotu, ale platí, co bylo uvedeno výše pod bodem 2.

Diplomová práce je napsána kultivovaným výkladovým stylem, který však kazí nedostatky – vyšinutí z vazby, opakování slov, překlepy, nepřesnosti ve jménech, v bibliografických odkazech. Ty sice nepřekračují míru neúnosnosti ani text svým charakterem zásadně neztriviálňují, přesto jsou ale při četbě rušivé. Je zjevné, že text několikanásobně rozsáhlejší než průměrná diplomka, obsahující tolik různorodých referencí, je také mnohem náročnější finálně editovat a korigovat; toto úskalí však na sebe autor nachystal sám. Oproti svým zvyklostem zde neuvádím příklady těchto jevů, jelikož jsou velmi četné. Nejúčelnější by se jevily podrobné komentáře přímo v textu, které by na výše zmíněné body 1 až 3, jakož i na nedostatky uvedené v tomto odstavci praktickým způsobem upozornily.

Jak už jsem uvedl, diplomová práce Jakuba Fráni staví posuzovatele do nesnadné pozice, kterému z kritérií hodnocení dát přednost. Pro svou inspirativnost a bohatost podnětů, a zároveň jistou nepřehlednost a roztěkanost, činí četbu velmi náročnou. V tomto posudku jsem z pochopitelných důvodů zvýraznil spíše kritické momenty. Po delší úvaze, zohledňující zejména obvyklou úroveň prací na oboru Komparatistika a běžně prokazovanou míru sečtělosti, obeznamenosti se sekundární literaturou a schopnosti konceptuálního myšlení diplomantů, jsem se rozhodl dát přesnost kritériu prvnímu.

S ohledem na vše výše uvedené diplomovou práci **doporučuji k obhajobě** a navrhuji **hodnocení velmi dobře nebo výborně podle průběhu obhajoby**, na kterou se těším.

V Praze 12. 6. 2024

Mgr. Josef Šebek, Ph.D.